

LIIKUNTA MAHDOLLISEKSI KAIKILLE

**KESKUSTAN
LIIKUNTALINJAUS**

**KESKUSTAN
POLITIikka-
LINJAUKSET
2019**

KESKUSTAN KYMMENEN ESITYSTÄ

Keskusta tiivistää ja priorisoi politiikka-linjauksistaan eduskuntavaali-ohjelmansa tavoitteet. Ne sovitetaan talouden raameihin.

1. Liikkeen lisääminen ja liikkumattomuuden vähentäminen on budjetoitava ilmiöpohjaisesti. Liikunnan ilmiöpohjainen budjetointi toimisi pilottina uudistettaessa julkista hallintoa sektori- ja hallinnonrajat ylittäväksi.
2. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus maksuttomaan harrastustoimintaan koulupäivän yhteydessä.
3. Liikkuvan koulun kaltaisia toimintamalleja pitää saada jatkossa eri sektoreille, kuten varhaiskasvatukseen, korkeakouluihin, työpaikoille ja vanhustenhuoltoon. Toimintamalleja ja ohjelmia käynnistettäessä on kiinnitettävä huomiota mallien juurtumiseen pysyviksi käytänteiksi.
4. Liikkumattoman väestön aktivoimiseksi tarvitaan oma ohjelma.
5. Liikunta- ja ulkoilureittien korjausvelasta on päästävä eroon ja rahoituksen painopistettä on siirrettävä kehittävään toimintaan.
6. Tavoitteeksi pitää asettaa 40 000 uutta liikunta-, hyvinvointi- ja liikuntamatkailualan työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä. Yritysten kasvua ja uusien kasvuyritysten syntyä on tuettava käynnistämällä hyvinvointialaa tukeva kasvuohjelma.
7. Huippu-urheilun toimintaedellytyksiä pitää parantaa. Johtamisen vahvistamiseksi huippu-urheilun vetovastuu on siirrettävä olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle.
8. Liikunnan valtionrahoitusta pitää siirtää portaittain yleisiin budjettivaroihin.
9. Paraurheilun integroimiseen osaksi lajiliittojen toimintaa on vietävä loppuun seuraavan neljän vuoden aikana. Tämän toteuttamiseksi on varattava erityistä kannustinrahoitusta.
10. Liikunta- ja urheilutoimintaa on tuettava purkamalla talkootyön normeja. Tarpeeton lainsäädäntö ja byrokratia sekä haitallinen verotus eivät saa estää liikunnan harrastamista tai harrastustarjonnan lisäämistä.

LIIKUNTA MAHDOLLISEKSI KAIKILLE

Liikunta ja urheilu ovat tärkeä osa suomalaisen sivistyksen suurta tarinaa. Liikkumisessa on kysymys ihmisenä kasvamisesta, itseauttamiskyvyn vahvistamisesta sekä fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistämisestä. Liikunnan harrastaminen ja terveydestä huolehtiminen tukevat kokonaisvaltaisesti hyvää elämää.

Liikunnan ja urheilun yhteiskunnallinen merkitys perustuu sekä järki- että tunnesyihin. Kunnan kohenemisen lisäksi liikunnalla ja urheilulla on vahva työllistävä vaikutus. Liikunnalla ja urheilulla sekä menestyksen kautta luomme Suomesta kuvaa maailmalla. Liikunnan harrastaminen ja urheilun seuraaminen tuovat ihmisille korvaamattomia elämyksiä ja yhteisöllisiä kokemuksia.

Liikuntapolitiikan tärkein tavoite on liikkeen lisääminen koko väestön keskuudessa. Jokaisella suomalaisella on oltava aito mahdollisuus liikkua arjessaan taustaan tai asuinpaikkaan katsomatta. Liikkumisen mahdollisuuksien parantaminen on huomioitava kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Suurimmat panokset pitää laittaa lasten ja nuorten

liikunnan lisäämiseen. Lapsuuden positiiviset kokemukset liikunnasta kulkevat mukana läpi elämänkaaren.

Kunto- ja terveysliikunta ja huippu-urheilu tukevat toisiaan. Menestyvät urheilijat ja joukkueet toimivat esikuvina varsinkin lapsille ja nuorille. Suuret harrastajamäärät ja liikunnalle myönteinen ilmapiiri mahdollistavat lahjakkuuksien löytämisen ja kansainvälisen menestyksen tavoittelun. Liikuntaan tehtävistä investoinneista, kuten liikuntapaikkarakentamisesta ja liikuntatieteellisestä tutkimuksesta hyötyvät niin kilpa- ja huippu-urheilijat kuin kuntoilijat tai satunnaisetkin liikkujat.

Liikunnan tärkein voima on yhteisöllisyys. Harrastaminen ja yhdessä tekeminen luovat elinikäisiä kaveri- ja ystävyysuhteita. Liikunnan ja urheilun keskiössä on ajatus me-hengestä, joka saa ihmiset toimimaan yhteisten asioiden eteen. Yhteisöllisyys kannustaa ottamaan vastuuta myös omasta toiminnastaan. Tästä yhteisöllisyyden voimasta pitää ottaa oppia koko suomalaisessa yhteiskunnassa.

LIIKKEEN LISÄÄMINEN ON POIKKIHALLINNON KYSYMYS

Ihmisten liikuntamahdollisuuksiin vaikuttavia päätöksiä tehdään lähes jokaisella yhteiskunnan eri sektorilla. Muun muassa terveystieteiden linjaukset, liikennekysymykset, kaupunkisuunnittelu, koulutus ja maanpuolustuksen toteuttaminen vaikuttavat ihmisten liikkumiseen. Tästä huolimatta liikunnaksi katsotaan perinteisesti vain opetus- ja kulttuuriministeriön alainen varsinainen liikuntatoiminta.

Liikkeen lisäämisestä pitää tehdä koko yhteiskunnan laajuinen ja eri politiikan sektorit yhdistävä asia. Tulevalla vaalikaudella on käynnistettävä valtakunnallinen kärkihanke, joka huomioi liikkeen lisäämisen näkökulman kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Tarvitaan myös laajempaa koordinaatiota yhteiskunnan eri sektorien välillä.

Liikkeen lisäämiseen ja liikkumattomuuden vähentämiseen pitää pureutua hallinnon rajat ylittävällä tavalla. Keskusta esittää, että liikkumattomuuden haasteen ratkaiseminen on toteutettava valtionhallinnossa ilmiöpohjaisesti. Liikuntasektorin budjetoiminen ilmiöpohjaisesti toimisi pilottina koko julkisen hallinnon uudistamisessa.

Keskusta esittää myös liikuntaan ja liikkeen lisäämisen keskittyvän poikkihallinnollisen toimielimen perustamista, jossa olisi edustus kaikista liikunnan lisäämiseen vaikuttavista ministeriöistä. Tämä voitaisiin toteuttaa laajentamalla ja vahvistamalla valtion liikuntaneuvoston asemaa ja tehtäväkenttää sekä tarkastelemalla sen asemoitumista valtionhallinnossa.

Liikunta pitää nähdä aiempaa vahvemmin myös elinkeinopoliittisesta näkökulmasta. Liikuntasektori tuo tällä hetkellä kansantalouteen jo lähes kuuden miljardin euron suuruiset tulovirrat. Esimerkiksi liikunta- ja terveysteknologian saralla Suomi on maailman johtavia maita. Myös liikuntamatkailussa on merkittäviä mahdollisuuksia. Tavoitteeksi pitää asettaa 40 000 uutta liikunta-, hyvinvointi- ja liikuntamatkailualan työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä. Yritysten kasvua ja uusien kasvuyritysten syntyä on tuettava aiempaa vahvemmin. On käynnistettävä hyvinvointialaa tukeva kasvuohjelma. Osana ohjelmaa on tarkasteltava myös liikuntapalveluiden arvonlisäveron siirtämistä nollaveroluokkaan.

TUNTI LIKUNTAA PÄIVÄSSÄ

Suomella on käsissään miljardiluokan liikkumattomuuspommi. Liikkumattomuuden yhteiskunnallisten kustannusten on arvioitu olevan vuositasolla 3,2 – 7,5 miljardin euron luokkaa.

Meillä on varsin kattavat tiedot liikkumattomuuden syistä ja vaikutuksista. Tieto ei yksistään kuitenkaan liikuta, vaan tarvitaan aidosti liikunnan harrastamiseen kannustava ympäristö ja matala aloituskynnys. Liikkeen lisääminen ja yhteiskunnallisten kulujen pienentäminen vaativat päättäväisiä toimia yhteiskunnan eri sektoreilla. Tavoitteeksi pitää asettaa, että jokainen suomalainen aikuinen liikkuisi vähintään tunnin päivässä, lapset kaksi tuntia. Liikkeen määrää voidaan lisätä niin arkiliikunnan kuin tavoitteellisen kuntoliikunnan avulla.

Liikuntajohtajuus on kunnilla. Paikallisella tasolla tehdään päätöksiä, jotka tukevat ihmisten liikkumista. Kuntien rooli elinvoiman vahvistajana korostuu maakuntauudistuksen myötä. Kunnilla on entistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa liikkeen lisäämiseen. Kuntien työtä on tuettava valtakunnallisella tuella. Näin varmistetaan yhtäläiset mahdollisuudet koko maassa.

Tällä vaalikaudella toteutettu Liikkuva koulu -hanke on osoittautunut menestystarinaksi. Suurin osa suomalaisista lapsista ja nuorista on saanut lisää liikettä arkeensa. Liikkuvan koulun kaltaisia toimintamalleja pitää saada jatkossa eri sektoreille, kuten varhaiskasvatukseen, korkeakouluihin, työpaikoille ja vanhustenhuoltoon. Erityiseksi painopisteeksi pitää nostaa ikääntyvien ihmisten liikuntapalvelujen ja -mahdollisuuksien vahvistaminen. Toimintamalleja ja ohjelmia käynnistettäessä on kiinnitettävä huomiota mallien juurtumiseen pysyviksi käytänteiksi ja sen myötä myös pysyviin vaikutuksiin.

Erilaisten toimintaohjelmien ohella liikunnan ja ennalta ehkäisevän terveystyön merkitys on ymmärrettävä aiempaa paremmin. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuolto on saatava vahvemmin mukaan liikkeen lisäämiseen. Näin voitaisiin tavoittaa yhä enemmän niitä ihmisiä, jotka eivät liiku tällä hetkellä laisinkaan. Liikunnasta syrjäytyneiden määrä pitää saada vähintään puolitettua.

Suomalaisten hyvinvointia voidaan lisätä muun muassa liikuntaneuvonnan, -reseptien ja -seurannan ja -teknologian avulla. Alan ammatilaisten liikuntakoulutusta ja -osaamista on lisättävä. Myös liikunta-alan omaa koulutusta ja tutkimusta on vahvistettava. Tällä hetkellä alalla on voimakasta osaajapulaa, mikä toimii merkittävänä kasvun esteenä.

Elinympäristön on oltava liikuntaan kannustava. Hyvät matalan kynnyksen lähiliikuntapaikat, ulkoilureitit, kansallispuistot, viheralueet sekä valaistut kunnossapidetyt kävely- ja pyörätiet kannustavat luontaiseen päivittäiseen liikkumiseen ja liikuntaan. Tutkimustulosten perusteella luonto on suomalaisten suosituin liikkumisympäristö. Luontoympäristö lisää liikunta-aktiivisuutta ja tavoittaa myös niitä kohderyhmiä, joiden liikkuminen on muutoin vähäistä. Liikunta- ja ulkoilureittien korjausvelasta on päästävä eroon ja rahoituksen painopistettä on siirrettävä kehittävään toimintaan.

Kaupunkisuunnittelussa ja rakentamisessa sekä ympäristötoimissa on otettava huomioon liikkumisen näkökohdat nykyistä paremmin. Liikuntamahdollisuudet on huomioitava asuinalueiden suunnittelussa ja uudistamisessa. Kevyen liikenteen väylien määrää on lisättävä.

MAKSUTONTA KERHOTOIMINTAA LAPSILLE JA NUORILLE

Liikuntapolitiikan tärkeimmäksi panostuskohteeksi pitää nostaa liikunnan lisääminen lasten ja nuorten parissa. Tarvitaan suomalaista mallia, jossa kodit, koulut ja kolmas sektori tekevät saumatonta yhteistyötä päivittäisten harrastemahdollisuuksien toteuttamiseksi. Lasten ja nuorten saatavilla pitää olla päivittäistä maksutonta kerhotoimintaa osaavien valmentajien ja ohjaajien vetämänä.

Toimiva esimerkki liikunnan lisäämisestä löytyy Islannista, jossa nuorille on tarjottu harrastetelijärjestelmän avulla mahdollisuus harrastetoimintaan. Yli 40 prosenttia nuorista harrastaa

HUIPPU-URHEILU MENESTYKSEN TIELLE

liikuntaa vähintään neljä kertaa viikossa. Tämä on lisännyt nuorten hyvinvointia ja heijastunut laajemminkin yhteiskuntaan. Myös maan huippu-urheilu on lähtenyt vahvaan nousuun.

On mahdotonta osoittaa yhtä toimivaa, kansainvälisen menestyksen selittävää mallia. Menestyksen määritelmät ja prioriteetit vaihtelevat maittain. Usein puuttuu näyttöä, joka selittäisi urheilumenestyksen syyn ja seurauksen suhteen. Myös järjestelmät ja kulttuuritaustat ovat keskenään erilaisia, kuten väestörakenteet ja taloudelliset lähtökohdat.

Suomen mallin on lähdettävä rakentamaan nykyisiä toimintamalleja ja olemassa olevia resursseja hyödyntäen ja vahvistaen. Harrastamisen hankeavustukset ja koulun kerhotoiminnan tuki pitää koota yhdeksi kokonaisuudeksi. Kunta saisi tämän valtiosuuden sitoutukseen tarjoamaan kaikille peruskouluikäisille mahdollisuutta vähintään yhteen harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Tämä tapahtuisi yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Kunta joutuisi laittamaan tähän omia resurssejaan, mutta valtiosuus toimisi kannustimena toiminnan laajentamiseen.

Keskusta on esittänyt kutsuntojen laajentamista koko ikäluokkaa koskeviksi tulevaisuus-kutsunnoiksi. Tulevaisuus-kutsunnoissa nuori kävisi yhdessä eri alojen ammattilaisten kanssa läpi yleiseen hyvinvointiin, tulevaisuuden suunnitelmiin sekä varusmiespalvelukseen suorittamiseen liittyviä kysymyksiä. Liikunnan näkökulma on huomioitava osana tulevaisuus-kutsuntoja. Kutsuntojen yhteydessä voitaisiin toteuttaa myös perusopetuksen viidennellä ja kahdeksannella luokalla suoritettavien Move!-liikuntamittausten jatkotestit.

Suomen huippu-urheilumenestys on ollut jo useita vuosia laskussa. Emme ole pysyneet mukana kovenevan kansainvälisen kilpailun vauhdissa. Urheilijamme joutuvat tavoittelemaan menestystä hyvin vaatimattomilla resursseilla. Moni nuori urheilija elää jopa köyhyysrajan alapuolella.

Kansainvälisen menestyksen saavuttaminen edellyttää kansainvälisen tason toimintaedellytyksiä. Myös yksilöurheilu on tämän päivän maailmassa tiimityötä. Toimivien olosuhteiden ohella urheilija- ja valmentaja-apurahojen on oltava riittävällä tasolla ja niitä on oltava riittävästi ja saatavilla. Apurahojen lisäksi on panostettava urheilijan tukipalveluihin, eli akatemiat toimintaan. Myös urheilu-uran jälkeiseen aikaan valmistautumista, eli urheilijoiden ns. kaksoisuria on tuettava. Mikäli nämä urheilimisen perusedellytykset saadaan kuntoon, uskaltaa yhä useampi nuori lahjakkuus laittaa itsensä likoon ja tavoitella kansainvälistä menestystä.

Huippu-urheilun toimintaedellytysten vahvistaminen edellyttää muutosta myös urheilun johtamiseen. Huippu-urheilun vetovastuu on siirrettävä olympiakomitean huippu-urheilu-yksikölle. Tämän yhteydessä huippu-urheilun rahoitusta on vahvistettava perustamalla kansallinen olympiarahasto. Valtion on pääomittettava rahastoa samassa suhteessa yksityisen rahoituksen kanssa.

Kansainvälisten tapahtumien järjestäminen on tärkeä osa suomalaista huippu-urheilua. Suomen on tavoiteltava eri lajien arvokilpailu-

jen ja muiden suur tapahtumien järjestämistä myös jatkossa. Tarvitaan kansallista strategiaa, jotta eri lajien suorituspaikkojen rakentamisen ja ylläpidon sekä tapahtumien järjestämisen taloudelliset riskit ja hyödyt jakaantuisivat nykyistä tasaisemmin urheilujärjestöjen, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin välillä.

LIIKUNTA JA URHEILU KOHTI 2030-LUKUA

Liikunnan valtionrahoitusta pitää siirtää portaattain yleisiin budjettivaroihin. Tämä toisi pitkäjänteisyyttä liikuntatoiminnan kehittämiseen. Liikunta on ainoa yhteiskunnan sektori, jonka rahoitus perustuu lähes täysin veikkauvoittovaroihin. Vapautuvia resursseja voidaan käyttää osittain urheilun toimintaedellytysten parantamiseen.

Veikkauksen asema liikunnan ja urheilun rahoittajana on edelleen keskeinen. Suomessa on säilytettävä kilpailukykyinen yksinoikeusjärjestelmä. Nykyisen kaltaisen rahapelijärjestelmän kautta voidaan turvata edunsaajien asema ja edistää vastuullista pelaamista. Veikkauksen on oltava toimija, joka pärjää kansainvälisessä kilpailussa. Valtio on luonut tälle edellytyksiä esimerkiksi yhteiseen rahapeliyhtiöön siirtymisellä. Jatkossa lainsäädännössä on tehtävä myös ratkaisuja, jotka tukevat pelaamisen kanavoitumista Veikkauksen tarjontaan. Rahapelien valvonnan painopistettä on siirrettävä ulkomaisen laittoman tarjonnan rajoittamiseen.

Valtion liikuntapolitiikan uudistamisen ohella myös liikunta- ja urheilujärjestöjen on tuotava oma toimintansa moderniin aikaan. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymysten on näytävä käytännön toiminnassa. Eri sukupuolia pitää kohdella urheilussa tasavertaisesti. Eri sukupuolten yhdenvertaisen kohtelun lisäksi eri vähemmistöryhmiä on kohdeltava urheilussa tasavertaisesti.

Suomalaisen urheilun viime vuosien positiivisimpia ilmiöitä on ollut vammaisurheilun nousu. Paraurheilijat ovat saavuttaneet menestystä laajalla rintamalla. Jatkossa pitää panostaa entistä enemmän paraurheilun integroimiseen osaksi lajiliittojen toimintaa. Integraatiotyö on vietävä loppuun seuraavan neljän vuoden aikana. Tämän toteuttamiseksi on varattava erityistä kannustinrahoitusta.

Urheilun muutos tapahtuu alhaalta ylöspäin. On tärkeä suunnata voimavaroja ruohonjuuritason seuratoimintaan eri puolella Suomea. Seuratoiminnan kehittämistuella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Kehittämistuki arvioidaan ja etsitään järkevin mekanismi liikunnan lisäämiseksi seurojen kautta ilman, että tuen myötä seurojen hallinnolliset kulut ja byrokraattiset velvoitteet kasvavat. Erityinen painopiste on asetettava lasten ja nuorten liikuttamiselle. Seurojen toimintaa on tuettava myös purkamalla talkootyön normeja ja verotusta. Tarpeeton lainsäädäntö ja byrokratia eivät saa estää liikunnan harrastamista tai harrastustarjonnan lisäämistä.